

Research

СКИЦИ НА БЕЛЕЖИТИ БЕЛОГРАДЧИШКИ ГРАЖДАНИ: ЖЕЛЕВ, МУТАФЧИЕВ, КАРАКАШЕВ, ЛАДОЗОВ, СТОЙЧЕВ И САВЧЕВ

Б. В. ТОШЕВ

Abstract. Short profiles of famous Belogradchik citizens, jokingly written, were published in the newspaper *Vedernik*, Belogradchik (1930-1931).

Keywords: distinguished people, Belogradchik, newspaper *Vadernik*

Увод

Известни са 39 броя на излизания в гр. Белоградчик вестник „Ведерник: вестник за политика, народно стопанство и просвета“. Вестникът се печата в печатницата на Стамен Каменов в града и излиза от 1930 до 1934 г.

Първоначално вестникът е наречен „Ведреник“ – обществото след злостастния край на Първата световна война и годините 1923 и 1925, има нужда от ведрина – ведрина в живота, ведрина в обществените отношения. „Към ведрина“ е уводна статия на вестника в неговия брой 9, година 1, 20 октомври 1930 г. Тази програмна декларация може да се прочете във факсимилето, приложено по-долу.

КЪМЪ ВЕДРИНА

Бурни политически епохи преживя българския народъ.

Целта бѣ една: разрешението на националната проблема.

Една бѣ целта, но пътищата бѣха много и противоположни.

Преди освобождението едни бѣха за Караджата, а други за Екзарха.

Следъ освобождението едни бѣха за разрешение чрезъ оржие, а други—съ културни средства.

Ако освободителнитѣ борби оправдаха първитѣ, борбитѣ за националното обединение оправдаха вторитѣ.

Но това е история.

Реалното е, че днесъ всички сж угнетени отъ печалнитѣ последици.

Виновницитѣ, не само че не сж теглили за себе си последицитѣ отъ своето безумие,

но смѣтатъ, че могатъ още да продължаватъ разрушителното си дѣло.

А народътъ тъне въ страшна мизерия и въ нещастieto си неволно става жертва на безогледни демагози.

Една надежда блещука за него, като самотна звездичка на тъмния небосводъ.

Той чувствува, че не всички интеллигентни сили, излѣзли отъ неговитѣ недра, сж покварени.

Има и нѣщо здраво.

Тамъ е неговата надежда. И той чака оня, който ще събере здравето и ще му създаде условия да цъфти и се развива. Неговиятъ силуетъ се очертава вече. Той иде.

Тогазъ ще се разведри нашиятъ небосклонъ и измъчения народъ ще си отдъхне съ пълни гърди.

В-к Ведерник, бр. 9 от 20 октомври 1930 г.

По-късно, след консултации с филолози, вестникът е преименуван във „Ведерник“. Ведерник е самотен връх (1124,2 м) на запад от града. За коренните белоградчичани този връх е „естествен барометър“ и по него познават дали времето ще се промени. Ако Ведерник се покрие с облаци и от север задуха „кошавата“, промяната във времето е сигурна – дъждът и захлаждането няма да закъснеят.

Редактор на вестника е Найден Стефанов. Не се знае много за този човек. Навярно родовете му корени са някъде в с. Кладоруб, Белоградчишко. Това се научава от една „Жалейка“ в бр. 15 от 20 декември 1930 г.: „Починала е Дона Стефанова от с. Кладоруб, майка на нашия

редактор г. Найден Стефанов. Изказваме нашите най-сърдечни съболезнования на опечалените рожби и близки на покойницата. Бог да я прости!“.

Навярно Найден Стефанов е имал литературни заложи. От него е останало едно стихотворение, посветено на героичната смърт на командира на 15-и пехотен Ломски полк полк. Стефан Илиев при Червената стена на 26 март 1917 г.

Бюст на полк. Стефан Илиев от Офицерското събрание в Белоградчик
(сега в неизвестност)

Поменъ
за
Полковникъ Илиевъ Стефанъ
(Убитъ на 26. III. 1917 г.)

Сссст, не шумете!
Храбрецътъ спи своя вѣченъ сънь . . .
Не го будете! . . .

*

Въ победни устремъ на народътъ
За свобода и обединение на робътъ — братъ
Полковникътъ-храбрецъ,
Окрилянъ отъ духътъ на царь Кубратъ,
Летя катъ вихъръ отъ връхъ на връхъ
Срещу врагътъ-подлецъ.

Но зла сждба: на Пелистеръ дивни,
Отъ вражи бѣгъ увлеченъ, той пръвъ
Лети напредъ въвъ вихрени огънь,
А куршумъ пробилъ е грждъ
И чело обагрилъ е съсъ кръвь.

Въ победни часъ, кога самичекъ Богъ
Глава му увенча съсъ лаврови венецъ,
Изплетенъ отъ листа съ пламтящи имена,
Герою се скжса, уви, жизнени конецъ!
Нощта целуна го въ уста,
Когато „майко“ рече и заспа . . .

*

Сссст, не шумете!
Храбрецътъ спи своя вѣченъ сънь . . .
Не го будете! . . .

26. III. 1932 г.
с. Кладорубъ

Найд. Стефановъ

Стихотворение на Найден Стефанов

Между най-интересните секции на „Ведерник“ е рубриката „Скици на местни политици“ или „Скици на политически деятели в околията“. Тези сравнително кратки текстове са написани в шеговит стил, с което се постига свежест на разказа и релефност на образите, на които те са посветени. Авторът на текстовете се е подписал с „Феликс“. Не е невъзможно Феликс да е редакторът на изданието Найден Стефанов.

Настоящата статия съдържа „Скиците“ на Коста Желев (адвокат), Христо Мутафчиев (индустриалец), Никола Каракашев (общественик), Хараламби Ладозов (адвокат), Димитър Стойчев (съдия) и Никола Савчев (книжар и общественик).

Коста Желев

Коста Желев е роден на 22 юли 1880 г. в гр. Белоградчик. Завършил е правни и държавни науки в Софийския университет през 1915 г. Неговият брат – Ангел Желев (р. 2 ноември 1882 г. в гр. Белоградчик) също е адвокат; той е завършил правни и държавни науки в Софийския университет през 1912 г. Техният дядо Цеко Панов е бил кмет на града през 1885 г. Той е бил Белоградчишки народен представител в Учредителното Велико народно събрание от 1879 г., където е приета Търновската конституция.

Цеко Панов е роден през 1834 г., загубил е близките си в Белоградчишкото въстание от 1850 г. Останал без роднини, той е успял да завърши образованието си в Белоградчик и Видин. Живял е във Видин, където е бил в настоятелството на читалище „Цвят“, известен е като спомоществовател на книги. После се е върнал в Белоградчик, където е притежавал кафене. Цеко Панов е бил либерал. Починал е в Белоградчик на 7 февруари 1901 г.

А Коста Желев преди следването си в София и Загреб е бил учител. Той е активен член на Демократическата партия. Бил е за кратко околийски управител; депутат в XXIII Обикновено народно събрание.

Пѣвчески хоръ. Нашия добъръ съгражданинъ г. Желевъ, учителъ въ с. Скопци, въ който поради иѣвакша епидемия (скарлатина казватъ) между дѣцата, се намира отъ иѣколко врѣме въ града ни, за да не убива врѣмето си напразно се о наелъ да устрои единъ свѣсенъ пѣвчески хоръ. Първата свѣвка на хорътъ бѣше завчера и излѣзе досега задоволителна.

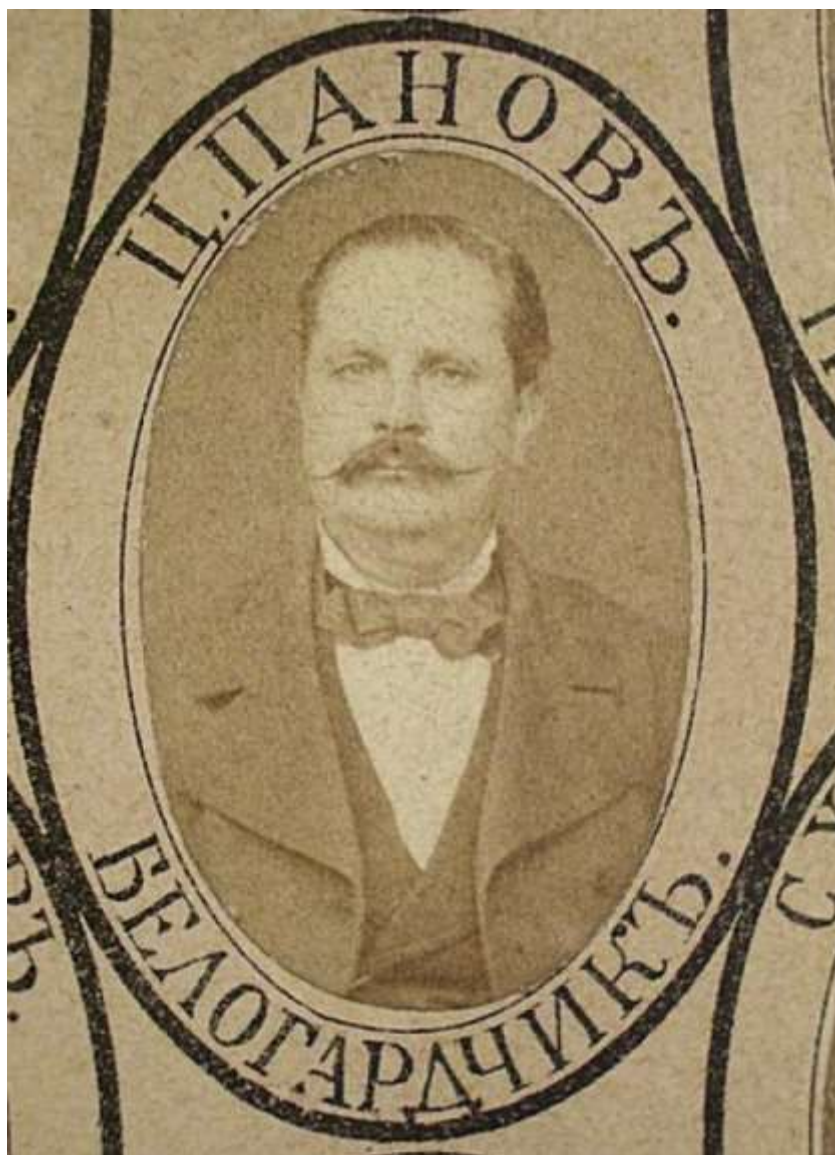
Желевътъ повече востощество и енергия на членоветъ му и дълтъ животъ на начинанието ивъ.

В-к „Свобода“ (Белоградчик), 15 февруари 1903 г.

Къщата на Коста Желев

Познавах лични Коста Желев. Къщата му и сега се намира на ул. „Поручик Дворянов“ № 2. Тази къща бе национализирана по Закона за едрата градска собственост от 1948 г. В кантората на Коста Желев бе надтанен клуб по радиотелеграфия. В къщата бе настанена и белоградчишката ученическа музика, ръководена от Ангел Джунински.

Бащата на Коста Желев – Цеко Панов

Нека сега да видим какво е написал Феликс за Коста Желев (в-к Ведерник, бр. 15 от 20 декември 1930 г.).

Год. 1	Българичкь, 20 декемврий 1930 год.	Брой 15
Абонаментъ: За година . . . . . 40 лв. За 6 месеци . . . . . 25 лв. Броятъ 2 лева Адресъ: Редакция „ВЕДЕРНИКЪ“ Българичкь	ВЕДЕРНИКЪ	За обявления: Годишни, вѣнчални и некролози . . . . . 60 лв. Въ хрониката по 6 лева на редъ Всички останали по 1 лв. на кведр. с. м.
Вестникъ за политика, народно стопанство и просвѣта		
Урежда редакционенъ комитетъ	Излиза всѣко 1, 10 и 20 число на месеца	Ръкописи не се връщатъ
Редакторъ: Найденъ Стефановъ		

По външност, по маниери, голям буржоа, н всъшност принципите на демокрацията са проникнали във всяка клетка на неговото огромно същество. Ратник за човешки правдини, първата своя длъжност той схваща като служене на икономически слабите – на бедните. Оптимизмът му, обаче, е твърде голям и, служейки безрезервно на своята политическа максима, той плати една значителна сума за поръчителства на бедни хора, но иначе добри хайлази. Като свое знаме в борбата за завземане на общинския съвет, той е издигнал въпроса за оземляване на безземляните. Една значителна група избиратели неуморно му дава своята подкрепа, но изгледите за „тържеството на оземляването“ по подобие на малките стопанства в Южна Франция са още твърде далечни. Някои богати хора в града тъй се страхуват от него, че им се струва, какво в деня, в който К. Желев ще седне на кметския стол, сатаната – червен с рога и с опашка – ще утвърди своето демоническо господство! Той е предан почитател на своя шеф, Александър Павлович Малинов и през всеки две – три седмици се явява пред него на поклонение. Интимно, обаче, той повече одобрява втория шеф г. Никола Мушанов. Също като него, той е култивирал у себе си още от младини, една безкрайна обич към нежния пол и макар, че

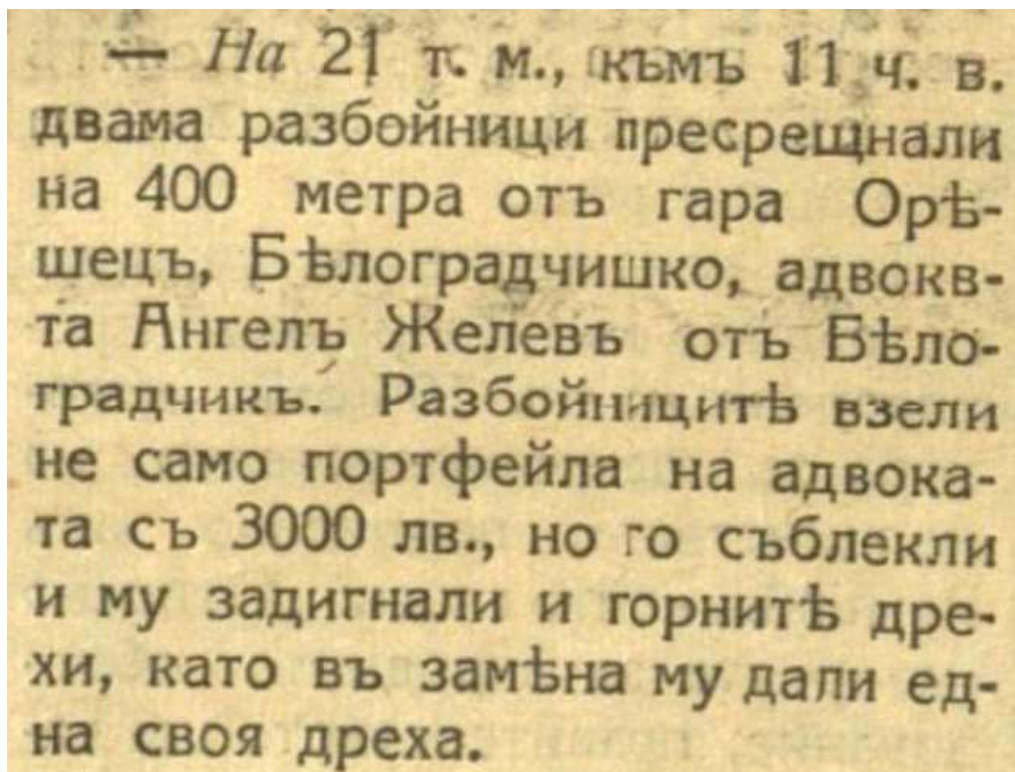
прехвърля петдесетях, неговото набито око не пропуска да се полюбува на всеки хубав женски стан.

Често вечер ще го видите в „института за красота“, облегнат на широко, с премрежени очи - унесен в най-хубавите грамофонни номера. Тогава ... тогава той се връща 23 години назад и си спомня за студентските си години в Загреб, за българската седянка представена в големия театър и за любезното внимание, с което го удостояваха някои загребски аристократически дами ...

Той е един от борците срещу тежима на дружбашите. Както много други и той имà наивността да вярва, че като викне на Марино поле в Търново „долу“, Стамболийски ще чуе, ще се уплаши и ще подаде оставка. Отзова се на проектирания митинг от приснопамятния „черен блок“ в Търново, но в Горна Оряховица попадна в ръцете на една шайка чомагаши и беше жестоко малтретиран. През септември 1923 г. той изпълни дълга си към Отечеството. Всяка изборна кампания той започва с увереност за пълен успех. Но неговият предизборен иптимизъм се изпарява още вечерта на изборния ден. Няколко нощи след това той прекарва много неспокойно. Посещава го на сън един призрак с голяма челюст и страшни очиподобающ много Мусолини. Той се събужда от този комшар и в поусънно състояние мърмори: „Диктатура?! – О, това е бич Божи“, пийне малко вода, погледне нежните си дечица и бодърствува до сутринта, за да прогони страшния призрак. През дните, той прочита всичките годишници на Демократическата партия преди войната. Така „принципите“ на ново го укрепват и той идва на себе си.

Ако големите творци на мировата политика, като Бриан, Поанкаре, д-р Щреземан, та дори и Александър Павлович са в същото време са и адвокати със световна известност, нашият приятел може да каже тъкмо обратното: политиката му е попречила да стане голям адвокат, а адвокатството му пречи да стане голям политик.

За съжаление за неговия брат Ангел Желев в наши дни се знае много малко, освен това, че е починал сравнително млад. Все пак, в-к Мир съобщава за един много неприятен инцидент, на който Ангел Желев е станал жертва.

— На 21 т. м., къмъ 11 ч. в. двама разбойници пресрещнали на 400 метра отъ гара Орѣшецъ, Бѣлоградчишко, адвоката Ангелъ Желевъ отъ Бѣлоградчикъ. Разбойниците взели не само портфейла на адвоката съ 3000 лв., но го съблекли и му задигнали и горнитѣ дрехи, като въ замѣна му дали една своя дреха.

В-к Мир, бр. 8742 от 23 август 1929 г.

Христо Мутафчиев

В наши дни никой в Белградчик не знае кой е Христо Илиев Мутафчиев. Но през тридесетте години на ХХ век всички в града са го познавали – аптекар, кмет на Белградчик, минен предприемач, деец на юнашкото движение.

Нека да видим какво е написал Феликс за Христо Мутафчиев (в-к Ведерник, бр. 16 от 1 януари 1931 г.).

Юнак, кмет и миньор. И каквото му е юначеството, такова му е кметуването, а за миньорството чака блага вест от Франция. Спокойно си работеше той в аптеката, но намериха се лоши хора и му внушиха идеята да стане общественик.

В-к Ведерник, бр. 16 от 1 януари 1931 г.

С народната воля – допълнена с тази от циганската махала ... и с благословията на властниците, той стана кмет на града. Макар да носи 60 години на гърба си, въображението му е още силно и често пъти той забравя, че управлява малката Българичка община и си въобразява, че е лорд – мер във Великобритания. Не пропуска случай да се яви парадно на конференции, тържества и паради. Особено се цени явяването му в конференциите на Съюза на градовете, където неговите предложения винаги се посрещат с акламации.

Като първа своя длъжност той счита уреждането на тържества по различни поводи, за да поддържа патриотичния дух у гражданството. В такива случаи той държи „кратки, енергични и прочувствени“ речи.

Всяка своя реч той завършва с пожелание за Негово Величество Царя да си намери другарка. Изглежда, че Царят не иска да отиде против неговите желания и наистина се ожени. Поискал е разрешение от дворцовата канцелария да се яви в двореца и поднесе почитанията на

гражданството пред стъпките на Царя и Царицата, но възможно е друг да се възползва от разрешението.

Настоятелството на Белоградчишкото юнашко дружество "Балкански юнак" с участието на офицери от гарнизона, 1931 г.; в центъра Христо Мутафчиев

Той убеди общинския съвет, че под негово ръководство стопанската организация на общинската гора ще даде блестящи резултати и общинската каса ще пращи от банкноти, но се доказва, че неговите знания и опитност по експлоатация на горите били толкова, колкото и по минното дело.

Той е самец, но това не му пречи да има образцово заведено домакинство. ...

Един оранжев народовластник прави упорит пристъп към общината и кметското място. Кметът се съобразява с „пресечената Белоградчишка местност“ и се защитава с всички средства. Има опасност обаче скоро да

изпусне фронта. Има нещо общо между неговото трагично положение и онова на Макдоналд, който прави всички усилия да закрепи несигурното положение на работническия кабинет на Англия.

29 август 1931 г., конгрес на Съюза на юнашките дружества в Белоградчик. Председателят на Белоградчишкото юнашко дружество Христо Мутафчиев поднася венец на паметника на закланите инициатори на Белоградчишкото въстание

За последен път името на Христо Мутафчиев се появява в един официален списък на национализираните частни индустриални и минни предприятия (ДВ, бр. 302 от 27 декември 1947 г.; изм. и доп. бр. 2 август 1949 г. с еднократно действие): „Боровец - Елена Христо Ил. Мутафчиев – Белоградчик“. После прахът на забравата покрива неговата личност завинаги.

Връчване на знамето на Белоградчишкото юнашко дружество „Балкански юнак“, 6 май 1923 г.

Юнаци и юнакини от Белоградчишкото юнашко дружество, участници в ръченицата на вечеринката, която дружеството е дело на 20 юнуари 1923 г.

Юнаци и юнаки от Белоградчик, около 1932 г.

Никола Каракашев

През нощта срещу 6 декември 2017 г. във Варна почина проф. Кръстан Каракашев, почетен гражданин на Белоградчик.

Проф. Кръстан Каракашев

Неговият принос за модерното архитектурно оформление на централния градски площад е огромен. Той бе председател на Београдчишкото землячество и живееше с проблемите на града. По негова инициатива и средства в Београдчишките гробища бе построен паметник на Николай Семьонович Новохатски, белогвардеец и техник в общината с големи заслуги в благоустрояването на града.

Паметникът на Новохатски

Но нека сега да видим какво е писал в 1931 г. Феликс за бащата на проф. Кръстан Карашев – Никола Кръстанов Каракашев (в-к Ведерник, бр. 17 от 1931 г.).

Бомбардир от запаса. Има големи бойни отличия през последната война, защото неустрашимо се е сражавал с „врага“ там нейде в тила на армията. ...

В-к Ведерник, бр. 17 от 10 януари 1931 г.

Солиден ерген, голям естет, философ и поет. ...

В политическо отношение, обаче, той заслужава да бъде разгледан с по-голямо внимание.

Закърмен е от онази политическа „доктрина“, която учеше и учи, че и Ганчо свинара може да стане министър и че всичките богатства на града, заедно с неговите прелести, принадлежат не другиму, а на същия този Ганчо. Понякога прави усилия – или дава вид, че ги прави – да се измълне от кръговъртежа на невзрачните идеи и говори за ред, свобода и законност. Зер, учил е конституционно право! Но нам се струва, че това е неизбежна концепция, наложена от библейските „7 гладни“ опозиционни години. Числи се уж към крилото на Коста Томов, но засега там се намира само портрета му в календара за 1929 година. Има опасност да си повреди зрението и стане кривоглед: с едното око гледа към Врабча, а с другото към Томов.

В бурната 1923 година престоля няколко месеца в затвора, защото бепе положил клетва за вярност на долнодъбнишката цепеница. Според политическата етика на Стамболийски, този ценз му е достатъчен да стане депутат. И той се готви. Има, обаче, една хищна птица, която скоро се е приютила в гнездото на „врабците“ и сериозно му оспорва и правото и ценза. Борбата обещава да бъде крайно забавна.

Взима участие във всички обществени начинания в града. Често пъти се ентусиазира твърде много, обаче, ентусиазмът му е доста тъмен и

неопределен. Така, в 1928 г., по случай новата година, от името на читалището, като негов председател, той изпрати до по-заможните граждани покани да дадат подаръци за същото. В тези покани той написа следните премъдри мисли:

„Чертаейки контурите на Вашето физическо същество през тая година, недейте забравя и духовно-просветения Ваш проблясък, едничък стимул що мегдан дели с мрачния инстинкт на животински мир. ... И просветите ли добре Вашия ум, ще имате всягва светъл житейски друм.“

На тези мъдрости би му завидял дори и Рабиндранат Тагор.

Белоградчишкото гимнастическо дружество, чийто председател е Никола Каракашев, лична карта от 1924 г.

Непримирим противник на кмета Мутафчиев. Дори и сънищата му са кошмарни. Така през нощта срещу 10 м.м. – денят, в който 5 души членове на общинския съвет си подадоха оставките, нашият приятел се сънува в желязната униформа на средновековен рицар, с вихрен кон и отровно копие. Пред него бягаше, жалка и дрипава, сянката на кмета. Тя

се препъна, падна пред коня и с умоляещ, плачевен глас простена: „Каракаш, защо ме гониш? Нали заедно с тебе водихме стопанската експлоатация на общинската гора?“ ... Рицарят се сепна; дълбоко някъде в разпаленото му същество трепна една струна на състрадание и милост: „правил ми е добрини; за гората, да, за гората и аз не съм съвсем невинен“. ... Но, тъмен облак помрачи погледа и съзнанието му и той хвърли копието към жертвата.

На сутринта се събуди весел, пееше си на басови ноти и си мислеше „свърши се с кмета“.

Уви ... съдбата и този път беше му приготвила едно горчиво разочарование.

Общобългарски конгрес на юнаците, 31 август 1931 г.

Хараламби Ладозов

На 15 януари 1931 г, Феликс в „Скици на местни политици“ е представил текст за белградчишкия адвокат Хараламби Ладозов (в-к Ведерник, бр. 18 от 15 януари 1931 г.).

Хараламби Ладозов

Добър, кротък и мислящ човек.

Адвокат.

С тънък усет към литературата, изкуствата и специално музиката.

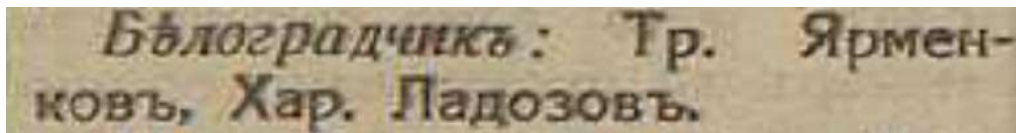
Голям поклонник на френската култура. ...

Голяма част от времето си е преминал в благочестиеи песни и татлъ-мохабети и затова в политиката е малко слабосилен. Веднъж вече стана „Златен мост“. Ще очакваме втория му дебют тази пролет.

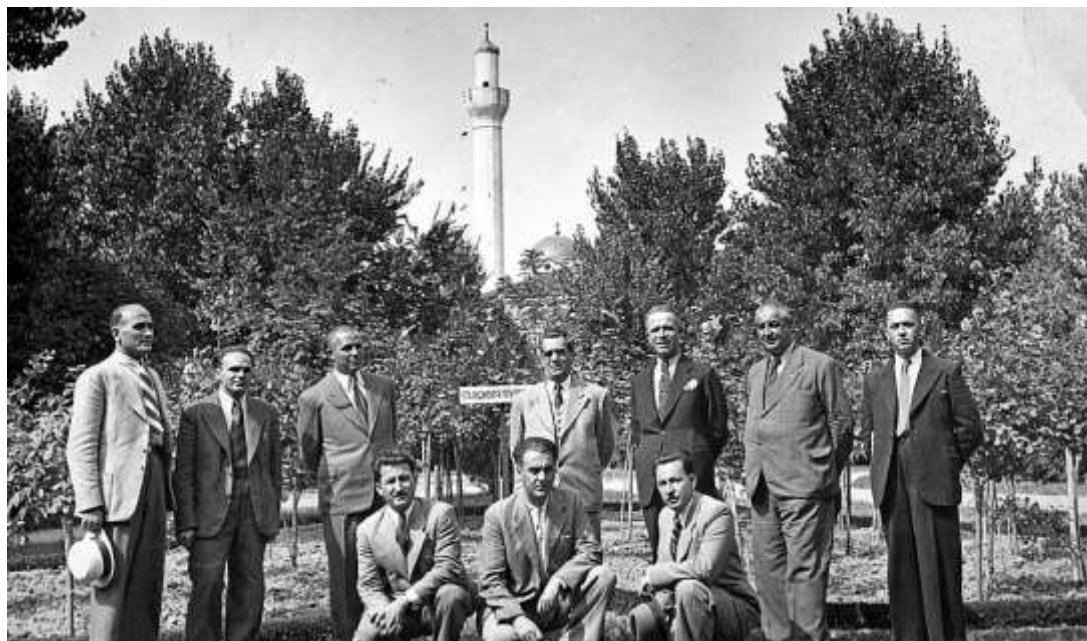
Дано не стане жертва на професионалния си дълг, като есенес в окръжните избори, когато, отсъствайки по дело в едно далечно село, бе представен от „приятелите“ му, че се е отказал от кандидатурата си.

Житейската му философия е доста сложна, но практически тя се свежда към едно просто правило: на заека вика „беж“, а на палаша – „дръж“!

Пред избори. 9 май 1927 г. – листите на Демократическия сговор са готови. Кандидати за Белоградчик са: Трифон Ерменков (б. учител, после забогатял от кръчмарство и лихварство, от с. Бело поле) и Хараламби Ладозов (адвокат в града)

Хараламби Ладозов е роден през 1886 г. във Велико Търново. В Белоградчик той идва като мирови съдия през 1918 г. Бил е съдия в градовете Видин, Лом, Елена, Ямбол, Кърджали и Пловдив. Накрая се връща в Белоградчик със семейството си заедно с четирите си деца. Заедно с Петър Статев и Киро Панов Хараламби Ладозов е между уважаваните от гражданството адвокати. Той има и по-високо юридическо образование от първите двама. В София е пеел в трупата „Оперна дружба“. Бил е приятел с Антон Страшимиров и е бил близък със семейството на Вдинския адвокат – комунист Иван Чонос. Говори се, че след него са останали текстове за историята на Белоградчик. Навярно тези непубликувани текстове са останали при неговата дъщеря Паулина Ладозова. Синът му Светослав Ладозов също е завършил право в Софийския университет, но не бе допуснат в адвокатурата – работил е като юрисконсулт.

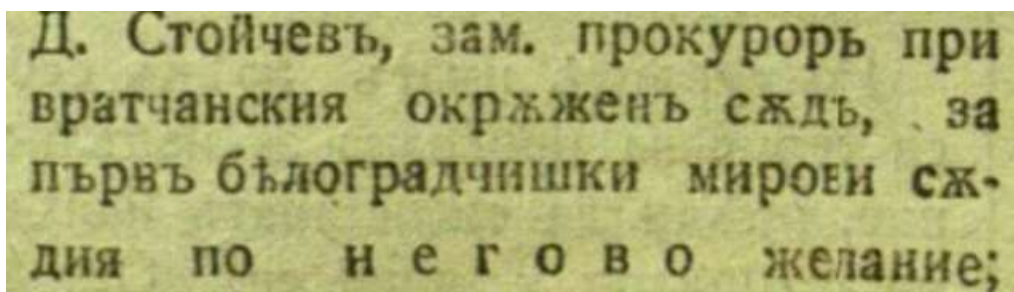
Хараламби Ладозов (в центъра на втория ред)

29 август 1931 г., Конгрес на Съюза на юнашките дружества в
Белоградчик

Димитър Стойчев

Димитър Стойчев също като Ладозов е правист и мирови съдия в Белоградчик. Текстът за него, написан от Феликс на 20 януари 1931 г.) (в-к Ведерник, бр. 19, 1931 г.), е с нотки на антипатия, дали лична или към Земеделския съюз, която не се чувства в другите „Скици на местни политици“.

Д. Стойчевъ, зам. прокуроръ при
вратчанския окръженъ съдъ, за
първъ бѣлоградчишки мирови съ-
дия по негово желание;

Нов съдия в Белоградчик, в-к Мир, 6966 от 20 август 1923 г.

Доскоро минаваше за широк социалист. Но, таил в себе си дълго време амбицията да стане политически водач, какъвто при широките социалисти не можа да стане, и ръководен от народната поговорка, че в царството на слепите едноокият е цар, - той влезе в лагера на дружбите. Дори иска да мине за стар „земеделец“, като сочи на своето членство в дружбата в с. Угърчин, Ловешко, когато е бил там мирови съдия!? ...

Наметнал новата си мантия, той се счита призван да укорява българската интелигенция, че не отива при „народа“ (в дружните), яе била кариеристична. Нещастна българска интелигенция, която даже и Димитър Стойчев обвинява в кариеризъм! Ние, обаче, сме уверени, ча ако някой друг белоградчишки адвокат рече да стане „земеделец“, в лицето на Стойчев ще намери един заклет враг. Откато бавлезе по-активно в политиката въобразява си, че го преследват и кроят заговори против живота му. Навярно, иска да мине за мъченик на „идеята“ за земеделското

сдружаване и добруване?! ... Колкото депутатските избори приближават, толкова халюцинациите му усилват.

За да манифестира новата си политическа принадлежност, той положи доста усилия, като делегат на конгреса на Вrabча тази есен. Един делегат, който представляваше само сеже си Никола Пантев, от чието благоволение зависеше да влезе ли Стойчев в конгреса или не, този път се оказа много тактичен. Два дни Стойчев оникаля около него – мазен, усмихнат и с вседушевно разположение. И когато Пантев влезе в конгреса, той ми изглежда гърба, а лицето му се изкриви от мъка, отчаяние и злоба. В униние и тъпо безразличие, той гледаше към вратата на „Ренесанс“ и си мислеше за похарчените напусто в София пари и за пропуснатите дела в Белградчик. На помощ дойде Григор Цветков, като му даде една карта с чуждо име и така „делегата“ тържествено влезе в новия Сион. ...

Григор Цветков (вляво), б. народен представител от БЗНС, с приятели, 1938 г.

За него няма съмнение, че той е утрешният народен представител на Белградчишка околия. Често позира пред огледалото и се унася в

сладостни мечтания: „как ли ще изглеждам между депутатските банки с тези бели коси ... Ще мислят, че съм много умен“. ...

Като адвокат винаги се грижи добре да се „подсигури“ откъм клиента. Припечелил е доста нивици из околията.

Почита много парата и за това с кафеджията срещу кантората му е влязал в едно особено споразумение: на всеки 9 кафета, десетото е гратис. Тънка сметчица и келепирец, който не всикумо се удава! Кафеджията си води сметката с тебешир върху вратата на кантората. Неизвестно кой теглил един ръкав по тебешира и му разбъркал счетоводството. По този повод между „г-н депутата“ и кафеджията е имало бурни обяснения. ...

Около избора за окръжни съветници тази есен от телефона на адвокатската му кантора се водеха доста разговори и трябваше да се платят около 400 лева. И понеже не той, а други са избирани, не искаше да плати тази сметка, макар че взима позата на партиен лидер в околията. Спорът продължи няколко дни и чак когато Аврам раздавача, със строг и внушителен глас му заяви, че ще откачи телефона, сметката се уреди.

Един от многото „безсребърници“, които изплуваха на повърхността на българската общественост и пред измъчения образ на Родината карат своята безумна игра на парламентаризъм и демокрация. Разбира се само за лична полза.

Бедно, бедно мое Отечество! ...

Никола Савчев

Никола Савчев (1870-1936) и тримата му братя – Васил Савчев (1880-1913), Георги Савчев (1882-1949) и Трифон Савчев (1887-1976), са между най-заслужилите хора нв Белоградчик.

Текстът на Феликс за Никола Савчев е в броя на Ведерник (бр. 23) от 10 март 1931 г.

Год. I Българчици, 10 мартъ 1931 год. Брой 23

ВЕДЕРНИКЪТЪ

Абонаментъ:
 За година . . . . . 40 лв.
 За 6 месеци . . . . . 25 лв.
Броятъ 2 лева

За обявления:
 Големни, вѣнчални и
 некролози . . . . . 60 лв.
 Въ хрониката по 6 лева
 на редъ
 Вѣчки останали по 1 лв.
 на квад. с. м.

Вестникъ за политика, народно стопанство и просвѣта
 Излиза всѣко 1, 10 и 20 число на месеца
 Ръкописи не се връщатъ

Адресъ:
 Редакция „ВЕДЕРНИКЪТЪ“
 Българчици

Урежда редакционенъ комитетъ
 Редакторъ: **Майденъ Стефановъ**

СКИЦИ НА МЪСТНИ ПОЛИТИЦИ
7. НИКОЛА САВЧЕВЪ

Никола Савчев

Правоверен радикал. Остана незасегнат от деленията на партията и стои самотен като стар дъб с обрулени клони.

От върховете на партията си е много почитан и не един път той е бил арбитър по партийни въпроси.

Иванка и Венета Боретеви на фона на „Ученичката“: Иванка Ботева, Димитър Рашев, д-р Христо Аджаров, Венета Ботева, Стоян Христов, Крум Максимов, Никола Савчев, Никола Христов © Никола Савчев

Труженик за народни правдини и добруване, той с перо и слово се труди да изпълни дълга си като честен гражданин.

Няма културно дело в града без негово ръководство. За награда, в избори получава по 28 гласа! ...

Преди години, под всевдоним, той е дал хубави и издържани разкази, а и до днес дава добри политически статии и саркастични фейлетони (Савчев, 1929).

Колкото е голям успехът му като белетрист и журналист, толкова ораторските му способности са съмнителни. Напрягаме паметта си да припомним негова патетична, блестяща реч в камарата или пред

политическо събрание, но напразно! Ех, всички с еднакво развити способности не се раждаме, я? Природен недостатък! А ако бе последвал примера на Демостена, велик трибун, ви казвам, би бил той.

Опоеше.

Пролѣтъ. Зелени се гората,
Хладенъ вѣтрецъ вѣи,
Кат' морава е тревата,
Шумятъ листьетѣ, чурулика славей.

Пѣстри цвѣта земята постилатъ,
Въздухътъ е пѣленъ съ ароматъ,
Множество пеперудки, мухички се растилатъ,
Трентьтъ опоени отъ тая благодать.

Хвърчи кукувицата отъ клонъ на клонъ
И бърза с' своето *куку* да ни вѣсти;
Далечъ, подъ сивий небосклонъ,
Кат' метеора, ластвичката лѣти.

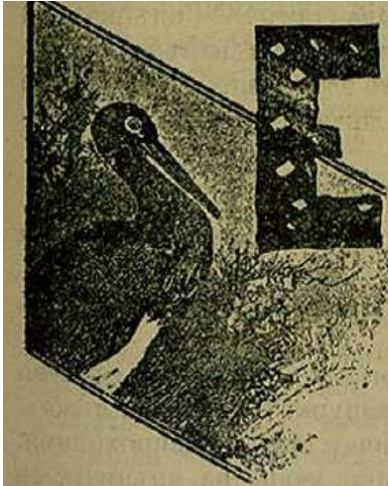
Тукъ стадо овци проблѣе,
Тамъ ергеле зацвили,
А слънцето живототворно грѣе
И подига *младото* надъ буренитѣ глили...

Верѣдъ тая радостъ и обаянье
Тръгнахъ цвѣта да собирамъ
И, увлѣченъ отъ омайното благоуханье,
Да бърж починхъ, безъ да прѣдирвамъ.

Раздразни ме темянущиния дѣхъ,
Та за него извѣдижъхъ протегихъ ржка,
Но уви! сграпчилъ съмъ мѣхъ. . . .
Прѣдишната ми радостъ се обърна в'тѣга.
В-къ. Н. С.

Първото стихотворение на Никола Савчев, Илюстрация Светлина, год. V, кн. 3, март 1895 г.

Намѣрилъ имане.

дна кална есенна вечерь, бай Вълчо Бимбашията, както го прѣкарваха всички у село, се засѣде докъсно въ кръчмата: зѣпналъ бѣше въ уста Петка Драгоманина изъ съседното село и не можеше да се откъсне. Пъкъ и можеше ли да се откъсне, когато Петко така картинно разправяше за богатствата, за чудеситѣ въ Ромжния? Бай Вълчо Бимбашията, захлоснатъ, само току цѣкаше съ езикъ, прѣкривваше дългия си вратъ и отваряше за очудване широка уста, изъ която надничаха, като канарчета, два извънредно едри жълти зѣба.

— Бре-еий! — възкличаваше отъ време на време той и току търсѣше сравнение въ виденитѣ отъ него църковни шампи, или пъкъ въ нѣкоя опушена и изписана отъ мухитѣ кръчмарска картина.

Повестта „Намерил имане“ от Живко (Никола Савчев), публикува в списанието на Христо Максимов „Просвета“ (1904 г.)

Благ и усмихнат човек. Но неговите политически противници, па и приятелите му, се боят от тази усмивка. *Timeo danaus et dona ferandes* („Пазете се от данайците, даже когато ви правят дарове“, - стара гръцка пословица). Под неговото широко чело често се мяркат хапливи мисли и не един път те са намирали реален израз в сатиричното му перо.

Избуран няколко пъти за наоден представител и навикнал да бъде зачитан като пръв, той понесе с голяма болка предпочитанието, което в 1923 год. се направи на един млад радикал, избран за народен представител. В огорчението си, той направи декларация, че вече никога няма да се кандидатира за депутат, а само за общински съветник, училищен настоятел и епитроп. Въпреки това, ние сме дълбоко убедени, че той ревново пази в диплите на душата си желанието отново да бъде избран и само дебне удобния случай за това. С тънък маниер и далечен план, той отбива всяко чуждо влияние в радикалските среди в околията,

което, евентуално би го поставило в сянка. „Парен каша духа“, - казва народната поговорка.

Отличен и много подвижен партиен организатор: във всяко село и организация от по ... един човек. На това, види се, се дължи тъй големият успех на радикалната партия във време на избори. ...

Винаги склонен към концесии, преговори и зачитане на чуждото мнение. Враг, обаче, на неморалните коалиции. Тази есен, например, в окръжните избори, под негов патронаж, радикалите в околията влязога в една „достойна“ и твърде морална коалиция. Може би това бе само прелюдия на депутатските избори во главе с неговата кандидатура. ...

Да, наистина, е настанало време на „преоценка на ценностите“ или е само ново и чудно смешение на езиците?! ...

Никола Савчев на Субашин

25 години от сватбата © Никола Савчев

Заклучение

Тази статия съдържа шест „Скици на политически дейци от околията“: Желев, Мутафчиев, Каракашев, Ладозов, Стойчев и Савчев. Проучването на теченията на в-к Ведерник продължава и в бъдеще към горните шест персонажи ще бъдат добавени и животописните бележки за други именити белградчишки граждани. Така чрез тези текстове сегашните граждани на Белградчик ще могат да усетят атмосферата на стария град в тридесетте години на ХХ век, ще получат близост със старите белградчичани с техните душевни терзания, амбиции и дейност в полза на родния град и Отечеството.

ЛИТЕРАТУРА

Савчев, Н. (1929). *Пътеводител на гр. Белградчик*. София: Радикал.

✉ Professor B. V. Toshev
University of Sofia
1 James Bourchier Blvd.
1164 Sofia, Bulgaria
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg

© 2017 Venets: Author

